

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

09.08.2022. Nr. 1.7-2/751

Uz 14.07.2022 Nr. 2.1-9/533

Augšdaugavas novada pašvaldībai

Par SIA "Ornaments"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Augšdaugavas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) vēstuli, kurā lūgts KP sniegt atzinumu savas kompetences ietvaros par Pašvaldības sagatavoto līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Ornaments” (turpmāk – Kapitālsabiedrība).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī konsultējusies biedrību “LATVIJAS NAMU PĀRVALDĪTĀJU UN APSAIMNIEKOTĀJU ASOCIĀCIJA” (turpmāk – LNPA), saņemot tās atzinumu. Līdz ar to KP sniegs atzinumu par Pašvaldības veikto līdzdalības izvērtējumu Kapitālsabiedrībā.

Kapitālsabiedrība ir 100% Pašvaldībai piederoša kapitālsabiedrība saskaņā ar Uzņēmumu reģistra datiem¹. Kapitālsabiedrības statūtu 2. punktā noteiks, ka Kapitālsabiedrības pamatdarbības veidi atbilstoši NACE klasifikatoram ir: 1) tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30); 2) ūdensiegūve, attīrīšana un apgāde (36.00); 3) notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37.00); 4) ēku būvniecība (41); 5) inženierbūvniecība (42); 6) specializētie būvdarbi (43); 7) citur neklasificēts pasažieru sauszemes transports (49.39); 8) kravu pārvadājumi pa autoceļiem (49.41); 9) darbības ar nekustamo īpašumu uz līgumu pamata vai par atlīdzību (68.3); 10) ēku uzturēšanas un ekspluatācijas darbības (81.10).

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība darbojas ūdenssaimniecības, siltumapgādes, namu apsaimniekošanas, skolēnu pārvadājumu un ceļu uzturēšanas jomās. Papildus Kapitālsabiedrības pamatdarbībai Kapitālsabiedrība sniedz arī santehniķa,

¹ Skatīt: <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/41503003743>

remontstrādnieka, elektriķa, metinātāja u.c. ar pamatdarbību saistītus pakalpojumus, kas Kapitālsabiedrībai neprasa papildlīdzekļu ieguldījumu. Tādējādi ar Kapitālsabiedrības starpniecību tiek nodrošināta likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 1., 2., un 9. punktos noteikto pašvaldības autonomo funkciju izpilde. Kapitālsabiedrības darbības teritorija ir Augšdaugavas novada Ilūkstes pilsētas, Subates pilsētas un Prodes pagasts, Pilskalnes pagasts, Šēderes pagasts, Eglaines pagasts, Bebreņu pagasts, Dvietes pagasts.

Pašvaldības vērtējumā, Kapitālsabiedrības iesaiste pakalpojumu sniegšanā minēto funkciju izpildei, ir efektīvākais veids, kā īstenot šo funkciju izpildi, ņemot vērā, ka, pirmkārt, Kapitālsabiedrības rīcībā ir visi nepieciešamie resursi Pašvaldības autonomo funkciju īstenošanai, otrkārt, Kapitālsabiedrības pakalpojumu aizņemtā tirgus daļa ir būtiska un novērš Pašvaldības administratīvajā teritorijā izveidojušās tirgus nepilnības namu apsaimniekošanas un ceļu uzturēšanas pakalpojumu sniegšanas jomā, treškārt, Kapitālsabiedrības pakalpojumi, cenu politika, cenas ir caurskatāmas, ekonomiski pamatotas ar pakalpojuma pašizmaksas aprēķinu un saskaņotas ar Pašvaldību. Atsevišķu pakalpojumu cenu uzraudzība un kontrolējamība no valsts (SPRK) un Pašvaldības puses nodrošina pakalpojuma pieejamību visiem esošajiem un potenciālajiem lietotājiem, novērš draudus ekonomiski nepamatotam pakalpojuma cenu pieaugumam un pieejamības samazināšanās riskam, ceturtkārt, Kapitālsabiedrības pakalpojumu cenas nekropļo tirgus cenu politiku un sniegtie pakalpojumi neierobežo jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu mājokļu apsaimniekošanas brīvajā tirgus nišā, neierobežoti piemērojot pakalpojumu pārdošanas veicināšanas paņēmienus piesaistot potenciālos klientus. Visbeidzot, pakalpojumu kvalitāte būtiski ietekmē sabiedrības ikdienas vajadzības, darba un dzīves vides sakārtošanu un tās darbības pārtraukšana nav pieļaujama, jo pakalpojumu sniegšanas nodošana privātajiem komersantiem nosaka risku pakalpojuma pieejamībai un nepārtrauktībai, nodrošināt atbilstošas kvalitātes darbības procesus un rādītājus (nosaka Kapitālsabiedrības vidējā termiņa darbības stratēģija 2022.-2026.gadam).

Vērtējot Kapitālsabiedrības ekonomiskos rādītājus, KP konstatē, ka 2019. gadā Kapitālsabiedrības apgrozījums bija 3 368 095 EUR, bet peļņa sastādīja 25 584 EUR, savukārt 2020. gadā Covid-19 ietekmē Kapitālsabiedrība cieta zaudējumus 17 956 EUR apmērā, krītoties arī Kapitālsabiedrības apgrozījumam – 3 283 040 EUR. 2021. gadā Kapitālsabiedrības ienākumi palielinājās par 51 114 EUR un Kapitālsabiedrība strādāja ar peļņu 5 542 EUR apmērā.

Kapitālsabiedrības ienākumus veido tās sniegtie maksas pakalpojumi, Kapitālsabiedrība nesaņem Pašvaldības dotācijas zaudējumu segšanai, kā arī Kapitālsabiedrība nesaņem pašvaldības budžeta finansējumu, tai skaitā, Pašvaldības nav iepirkusi no Kapitālsabiedrības pakalpojumus, lai nodrošinātu iedzīvotāju vajadzības. Kapitālsabiedrība ir noslēgusi vairākus līgumus par investīciju projektu īstenošanu nekustamā īpašuma apsaimniekošanas un siltumapgādes jomās.

Pašvaldība ir secinājusi, ka Kapitālsabiedrības kapitālieguldījumi un saimnieciskās darbības rezultāti liecina, ka, Pašvaldībai neveicot būtiskus papildus ieguldījumus, Kapitālsabiedrība nodrošina darbības attīstību, pozitīvu rezultātu sasniegšanu un secīgi peļņas ieguldīšanu turpmākajā darbībā.

Pašvaldība Izvērtējumā secinājusi, ka ņemot vērā, ka Kapitālsabiedrība darbojas stratēģiski svarīgā nozarē, kura ir būtiska Pašvaldības funkciju īstenošanai un, kuras infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi, kā arī tās komercdarbībai ir izvirzīti diezgan augsti kvalitātes standarti, Kapitālsabiedrība saglabājama esošajā statusā un tās darbība turpināma. Līdz ar to Pašvaldība secinājusi, ka Kapitālsabiedrība darbība atbilst VPIL 88. panta priekšnosacījumiem par publiskas personas tiesībām veikt komercdarbību sabiedrības interesēs, pašvaldības autonomo funkciju, definēto attīstības mērķu un sociālekonomiskās attīstības prioritāšu īstenošanai.

Siltumapgādes pakalpojums

Saskaņā ar Kapitālsabiedrības noslēgtajiem līgumiem ar Pašvaldību Kapitālsabiedrība sniedz siltumapgādes pakalpojumus Augšdaugavas novada Šēderes pagasta Šēderes ciemā, Pašulienes un Raudas ciematos, Dvietes pagasta Dvietes ciemā, Bebrene pagasta Bebrene ciemā un Svences pagasta Svences ciemā. KP konstatē, ka gandrīz visu līgumu termiņš beidzas 31.12.2022, izņemot līguma par siltumenerģijas piegādi un lietošanu Svences pagasta teritorijā, kura darbības termiņš ir 01.11.2030.

Ienākumi no siltumapgādes pakalpojuma sniegšanas sastāda aptuveni 21,1% no kopējiem Kapitālsabiedrības ienākumiem.

Līdz Svences katlu mājas pievienošanai 01.01.2022. siltumapgāde tika nodrošināta no piecām katlu mājām: Pašulienes, Šēderes un Raudas ciemos Šēderes pagastā, Dvietes ciemā Dvietes pagastā, Bebrene ciemā Bebrene pagastā Augšdaugavas novadā. 2021. gadā tika saražots 4957 MWh. Svences katlu māja Svences ciemā, Svences pagastā Augšdaugavas novadā šī gada četros mēnešos saražoja 1234 MWh.

Saražotā siltumenerģija tiek izmantota ciemu dzīvojamā fonda, budžeta iestāžu, komercizstāžu u.c. patērētāju siltumapgādei.

LTRK iepriekš attiecībā uz publisku personu līdzdalības saglabāšanu uzņēmumos, kas nodarbojas ar siltumapgādi, ir paudusi viedokli, ka pašvaldības ar savu līdzdalību attiecīgajās kapitālsabiedrībās nodrošina pakalpojumus, kas ir svarīgi pašvaldību administratīvo teritoriju attīstībai, un to līdzdalība kapitālsabiedrībās ir jāsaglabā.

KP norāda, ka siltumapgādes pakalpojums sastāv no siltumenerģijas ražošanas, siltumenerģijas pārvades un sadales, kā arī siltumenerģijas tirdzniecības. Saskaņā ar Enerģētikas likuma 51. panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū².

KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu, tādēļ šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un nebūtu lietderīga. Līdz ar to, KP atzīst, ka Kapitālsabiedrības sniegtie pakalpojumi – siltumenerģijas pārveide un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, kas tiek sniegti tirgus nepilnības apstākļos.

Attiecībā uz jautājumu par citiem tirgus dalībniekiem, kas nodrošinātu siltumapgādes pakalpojumus Pašvaldības teritorijā, Izvērtējumā sniegta informācija, ka Ilūkstes pilsētā siltumapgādes pakalpojumus sniedz privātais tirgus dalībnieks – SIA “EcoHeat Latvia”. KP konstatē, ka SPRK minētajam tirgus dalībniekam izsniegusi licenci siltumenerģijas tirgošanai, siltumenerģijas ražošanai, tās pārveidei un sadalei³. Vienlaikus, ņemot vērā, ka Izvērtējumā nav iekļauta informācija, kas liecinātu, ka privātais tirgus dalībnieks būtu paudis velmi sniegt siltumapgādes pakalpojumus Kapitālsabiedrības darbības teritorijā, pirmšķietami var secināt, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam Kapitālsabiedrība, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, novērš tirgus nepilnību. Tomēr KP norāda, ka šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurence, tādējādi gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vēlētos ienākt privātie tirgus dalībnieki, Kapitālsabiedrībai atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam būs jānodrošina iespējas arī citiem, t.sk. privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

² Enerģētikas likums, sk. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

³ Skatīt: <https://www.sprk.gov.lv/en/node/159>

Ūdenssaimniecības pakalpojumi (ūdensapgāde un kanalizācija)

Izvērtējumā norādīts, ka ūdensapgādes pakalpojums sevī ietver dzeramā ūdens kvalitātes monitoringu, avāriju novēršanu centralizētajos ūdensapgādes tīklos un ūdens patēriņa uzskaiti. Ūdens ieguvei Kapitālsabiedrība izmanto tikai pazemes ūdeņus. Kapitālsabiedrība veic ūdens ieguvī, uzkrāšanu, sagatavošanu lietošanai un ūdens piegādi no padeves vietas ūdensvada tīklā līdz pakalpojuma lietotājam Augšdaugavas novada Ilūkstes un Subates pilsētās, Doļnajas un Pilskalnes ciemos Pilskalnes pagastā, Bebrene un Ilzes ciemos Bebrene pagastā, Dvietes ciemā Dvietes pagastā, Baltmuižas un Dubultu ciemos Prodes pagastā, Šēderes, Pašulienes un Raudas ciemos Šēderes pagastā, Eglaines un Baltmuižas ciemos Eglaines pagastā un 2022. gadā arī Sventes ciemā Sventes pagastā.

Savukārt kanalizācijas pakalpojumi sevī ietver notekūdeņu savākšanu, novadīšanu līdz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, attīrīšanu un novadīšanu virszemes ūdensobjektos. No Izvērtējuma secināms, ka Kanalizācijas pakalpojumi tiek sniegti Ilūkstes novada Ilūkstes un Subates pilsētās, Doļnajas un Pilskalnes ciemos Pilskalnes pagastā, Bebrene un Ilzes ciemos Bebrene pagastā, Dvietes ciemā Dvietes pagastā, Šēderes, Pašulienes un Raudas ciemos Šēderes pagastā, Eglaines un Baltmuižas ciemos Eglaines pagastā un 2022. gadā arī Sventes ciemā Sventes pagastā.

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrības darbība ūdenssaimniecībā notiek monopola apstākļos (Kapitālsabiedrībai ir SPRK izsniegta licence ūdens ieguvei, uzkrāšanai un sagatavošanai lietošanai līdz padevei ūdensvada tīklā; ūdens piegādei no padeves vietas ūdensvada tīklā līdz pakalpojuma lietotājam; notekūdeņu savākšanai un novadīšanai līdz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām; notekūdeņu attīrīšanai un novadīšanai virszemes ūdensobjektos saskaņā licencē noteiktajiem nosacījumiem un prasībām sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai bijušā Ilūkstes novada teritorijā).

Ienākumi no ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas sastāda aptuveni 28,2% no kopējiem Kapitālsabiedrības ienākumiem.

KP atzīst, ka Kapitālsabiedrības sniegtie pamatpakalpojumi ūdenssaimniecības jomā ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka Kapitālsabiedrība veic pašvaldības autonomo funkciju, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus daļā Pašvaldības administratīvajā teritorijas. Vienlaikus KP vērtējumā nav iespējams vērtēt alternatīvas brīvā tirgus iespējas šo pakalpojumu nodrošināšanai, ievērojot izbūvētās ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūras piesaisti vietai, kā arī jaunas infrastruktūras izbūves izmaksas, līdz ar to prezumējams, ka tirgū pastāv tirgus nepilnība.

Vienlaikus, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, Kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko pirmšķietami spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi, piemēram dažāda veida būvdarbu, remontdarbu veikšana, u.c. (saglabājot avārijas dienestu).

Namu apsaimniekošanas pakalpojums

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība veic daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanu un pārvaldīšanu Augšdaugavas novada Ilūkstes pilsētā, Eglaines un Šēderes pagastos.

Kapitālsabiedrība apkalpo 87 mājas ar aptuveni 1129 dzīvokļiem 55700,56 m² kopplatībā⁴.

Namu apsaimniekošanas pakalpojums sevī ietver:

⁴ Dati uz 01.01.2022.

- 1) iekārtu un komunikāciju (ūdensapgāde un kanalizācija, siltumapgāde, koplietošanas elektroapgāde) pārvaldīšanu un apsaimniekošanu;
- 2) piesaistīto teritoriju pārvaldīšanu un sanitāro kopšanu;
- 3) ēku vizuālo apsekošanu un citu pārvaldīšanas pakalpojumu nodrošināšanu;
- 4) ēku tehnisko uzlabošanu un energoefektivitātes pasākumu īstenošanu;
- 5) piesaistīto teritoriju labiekārtošanu.

Ienākumi no namu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas sastāda aptuveni 23,7% no kopējiem Kapitālsabiedrības ienākumiem.

Izvērtējumā norādīts, ka Pašvaldība ar pilnvarojuma līgumu ir noteikusi Kapitālsabiedrībai pildīt pagaidu Pašvaldības pienākumu – pārvaldīt un apsaimniekot dzīvojamās mājas līdz to pārvaldīšanas tiesību nodošanai dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotai personai.

Vienlaikus Izvērtējumā tiek norādīts, ka tirgū nav konstatēti citi tirgus dalībnieki, kuru kapacitāte atbilstu normatīvo aktu un Pašvaldības prasībām autonomās funkcijas īstenošanai.

KP konstatē, ka LNPA ir paudusi viedokli, ka Pašvaldībai būtu vēlams aktivizēt namu pārvaldīšanas pakalpojumu tirgu, plašāk iesaistot pašus dzīvokļu īpašniekus. Vienlaikus LNPA norādījusi, ka no tirgus viedokļa pašvaldību dalība savās kapitālsabiedrībās neietekmē dzīvokļu īpašniekiem namu pārvaldīšanas pakalpojuma pieejamību vai tā izvēli ja reģionālajā tirgū tiek nodrošināti godīgi brīvas konkurences apstākļi.

KP ieskatā, namu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšana ir pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja ir konstatējami VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktie priekšnoteikumi (tirgus nepilnība) vai arī pakalpojumi tiek sniegti pamatojoties uz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septīto daļu, kas varētu tikt uzskatīts par izņēmuma gadījumu.

Ņemot vērā Pašvaldības sniegto informāciju, pirmšķietami Kapitālsabiedrības darbība var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktam, t.i., novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus KP norāda, ka Pašvaldībai un Kapitālsabiedrībai, darbojoties šajā tirgū, regulāri jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma (turpmāk – KL) 14.¹ pantam⁵. KP uzsver Kapitālsabiedrības kā publiskas personas kapitālsabiedrības un Pašvaldības īpašo atbildību, ievērot un nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, neradot šķēršļus privāto komersantu komercdarbībai, kas vēlētos ienākt daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Pašvaldības teritorijā.

Papildus attiecībā uz dažāda veida pakalpojumiem, kas ir (var būt) saistīti ar namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu (piemēram, santehnisks, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības u.c.), KP norāda, ka, lai, t.sk. veicinātu privātā sektora attīstību Pašvaldības teritorijā, būtu vērtējama iespēja plašākai privātā sektora iesaistei šādu pakalpojumu nodrošināšanā.

Skolēnu pārvadājumu pakalpojums

Izvērtējumā norādīts, ka, ievērojot likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 4. punktu, kas nosaka, ka pašvaldības autonomā funkcija gādāt par iedzīvotāju izglītību, un Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 14. punktu, ar kuru pašvaldībai noteikts pienākums nodrošināt transportu izglītojamo nokļūšanai izglītības iestādē un atpakaļ dzīvesvietā, ja nav

⁵ Konkurences likuma 14.¹pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājās spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

iespējams izmantot sabiedrisko transportu, Pašvaldība ir uzdevusi Kapitālsabiedrībai veikt novada skolēnu pārvadāšanu. Kapitālsabiedrība nodrošina skolēnu pārvadāšanu no Eglaines, Šēderes, Pilskalnes, Dvietes, Bebrenes pagastiem uz Ilūkstes Raiņa vidusskolu un Bebrenes vispārizglītojošo un profesionālo vidusskolu.

Lai izpildītu Pašvaldības uzdoto uzdevumu un veiktu skolēnu pārvadājumus, nodrošinot skolēnu drošu transportēšanu līdz izglītības iestādēm un no tām, Kapitālsabiedrības rīcībā ir autotransporta tehnikas nodrošinājums, nepieciešamo licenču nodrošinājums un kvalificēta darba spēka nodrošinājums.

Ienākumi no skolēnu pārvadāšanas pakalpojumu sniegšanas sastāda aptuveni 8,0% no kopējiem Kapitālsabiedrības ienākumiem.

KP norāda, ka konkrētais pakalpojums vispārīgi būtu atzīstams par stratēģiski svarīgu. Vienlaikus, ņemot vērā likumdevēja mērķi ierobežot nepamatotu publiskas personas līdzdalību kapitālsabiedrībā, t.sk. publiskas personas kapitālsabiedrības darbību konkrētos tirgos, arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos ir iespējams sniegt privātajiem tirgus dalībniekiem. Iepriekšminētais izriet no VPIL 88.panta otrajā daļā noteiktā pienākuma izvērtēt, vai nepastāv citi efektīvāki veidi konkrēto mērķu sasniegšanai. Līdz ar to, vērtējot konkrētu pakalpojumu atbilstību VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam, ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet ir nepieciešams veikt arī tirgus izpēti, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu un efektīvāka veida sasniegt izvirzīto mērķi neesamību.

KP vērtējumā no likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 4. punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija – gādāt par iedzīvotāju izglītību – var tikt organizēta citā veidā, nevis uzdodot skolēnu pārvadāšanas pakalpojuma sniegšanu Pašvaldības Kapitālsabiedrībai. KP ieskatā Pašvaldībai nepieciešams vērtēt, vai publiskā iepirkuma organizēšana nebūtu efektīvāks veids mērķa sasniegšanai.

Autoceļu uzturēšana

Autoceļu uzturēšanas pakalpojumu Kapitālsabiedrība sniedz, ievērojot, ka likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 2. punkts nosaka Pašvaldības pienākumu gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību.

Saskaņā ar Izvērtējumā norādīto informāciju Kapitālsabiedrība veic autoceļu un ielu ikdienas uzturēšanas darbus Ilūkstes un Subates pilsētās un Prodes, Dvietes, Šēderes, Eglaines un Pilskalnes pagastos. Visu attiecīgo noslēgto līgumu par autoceļu un ielu ikdienas uzturēšanas darbu darbības termiņš ir 31.12.2022. Autoceļu uzturēšanas pakalpojums sevī ietver autoceļu attīrīšanu no irdena sniega, slīdamības samazināšanu ar smilts-sāls maisījumu, ceļmalu mehanizētu pļaušanu un autoceļu seguma uzturēšanu, autoceļu kopšanu.

Ienākumi no autoceļu uzturēšanas pakalpojuma sniegšanas sastāda aptuveni 6,2% no kopējiem Kapitālsabiedrības ienākumiem.

KP norāda, ka tās ieskatā šo pakalpojumu sniegšanas tirgū pirmšķietami nav konstatējama tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, kā arī šo pakalpojumu sniegšana nevarētu tikt pamatota ar citiem VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumiem.

Līdz ar to Pašvaldībai nepieciešams pamatot, ka izvēlētais veids nodrošina mērķa sasniegšanu efektīvāk nekā publisko iepirkumu organizēšana, kas savukārt varētu veicinātu privāto tirgus dalībnieku konkurenci un attīstību reģionā, ļaujot Pašvaldība saņemt ekonomiski izdevīgāko piedāvājumu.

Citi pakalpojumi

KP konstatē, ka Pašvaldība nav veikusi detalizētu Kapitālsabiedrības sniegto papildpakalpojumu izvērtējumu. Pašvaldība ir iekļāvusi Izvērtējumā informāciju, ka

Kapitālsabiedrība sniedz papildus pamatpakalpojumiem arī santehniķa, remontstrādnieka, elektriķa, metinātāja u.c. ar pamatdarbību saistītus pakalpojumus, kas Kapitālsabiedrībai neprasa papildlīdzekļu ieguldījumu.

Vienlaikus KP konstatē, ka sniegtie papildpakalpojumi sastāda salīdzinoši lielu Kapitālsabiedrības ienākumu daļu no kopējiem ieņēmumiem – 12,8%.

KP vērs uzmanību, ka Izvērtējumam, neatkarīgi no tā, vai tas ir sākotnējais izvērtējums vai līdzdalības pārvērtēšana, ir jābūt par katru no kapitālsabiedrības darbības veidiem, neaprobežojoties tikai ar tās pamatdarbību. Nereti tieši papildu darbības veidi ir tie, ar kuriem visvairāk var kropļot konkurenci⁶.

Attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu KP vērs Pašvaldības un Kapitālsabiedrības uzmanību, ka, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina kapitālsabiedrības maksātspēju);
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no kapitālsabiedrības puses.

Ņemot vērā, ka minētie kritēriji kumulatīvi, tad secināms, ka Pašvaldībai būtu jāveic tirgus novērtējums un Kapitālsabiedrības ietekmes uz tirgu novērtējums attiecībā uz katru no sniegtajiem papildpakalpojumiem. Piemēram, pašvaldībai būtu jāvērtē, cik plašs uzņēmēju loks Pašvaldības teritorijā sniedz santehniķa pakalpojumus un cik būtiski Kapitālsabiedrības darbība šajā tirgū ietekmē konkurenci. Līdz ar to attiecībā uz Kapitālsabiedrības sniegtajiem papildpakalpojumiem KP lūdz Pašvaldību papildināt Izvērtējumu.

Vienlaikus KP secina, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas (SIA “Naujenes pakalpojumu serviss” un Kapitālsabiedrība), sniedzot vienādus pakalpojumus dažādās novada vietās, tāpēc būtu pamatoti Izvērtējumā iekļaut informāciju par to, vai Pašvaldība, lai uzlabotu kapitālsabiedrību pārvaldību, optimizētu administratīvos resursus un izmaksas ir vērtējusi iespēju reorganizēt abas kapitālsabiedrības, piemēram, tās apvienojot vienā kapitālsabiedrībā.

Priekšsēdētāja p.i.

J. Račko

⁶ KP, [informatīvais materiāls “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana”](#), 3. paragrāfs.